

Med i šećer

(izvatci iz knjige: Darko Varga: Hrana, kuhinja i blagovanje u doba Zrinskih, Meridijani, Zagreb 2015.)

„Još u srednjem vijeku zabilježeno je da su šafran, đumbir, cimet, biber i dr. imali značajnu ulogu. Stjepan Majláth je 1526. godine za kralja, između ostalog, kupio venecijanskog šećera koji je platio 4 bakrenih forinti za 1 funtu šećera. Iako šećer Europa poznaje od 10. stoljeća, ali dugo vremena, **sve do sredine 18. stoljeća, umjesto šećera koristio se med.** Bio je vrlo skup.

Koje začine je plemstvo upotrebljavalo, nabavljalo možemo vidjeti iz cjenika roba koji je 30. travnja 1627. godine sačinila Komora, a u njemu nalazimo slijedeće proizvode: **venecijanski ili kanarski šećer, kandija šećer, confect, rižina kaša, badem, maslinovo ulje, ribizle (morsko grožđe), groždice, šafran, biber, cimet, klinčići, muškatni oraščić, đumbir.** U cjeniku iz 1642. godine, osim gore spomenutih nalazimo još i smokve i talijanske kestene.“

Med.

„Koliko je med bio važan proizvod svjedoči dugogodišnja borba Hrvatskog sabora za zaštitu njegovog izvoza. Hrvatski sabor je 1642. godine zabranio strancima i inozemnim seljacima u Kraljevini kupovati med, što se očito, činilo zbog zaštite trgovine medom, tada jako važnim proizvodom.

Staleži 1651. godine daju upute svojim izaslanicima, koje šalju kralju, da traže dozvolu kako bi stanovnici Kraljevine mogli slobodno izvoziti svoje vino u Korušku i Kranjsku, koji to vino trebaju, a taj zahtjev je opravdan jer se iz Slavonije, žito, med, i ostali živež slobodno izvozi u susjedne zemlje. Ove intervencije nisu pomogle pa Sabor 1660. godine zabranjuje svaki izvoz meda, kao i strancima nakup meda i to u trajanju dvije godine. Godine 1675. dodaje se da je izvoz meda dozvoljen samo preko stovarišnih mjesta u Varaždinu, Krapini, Zagrebu i Samoboru. Zaključak o zabrani iz 1675. godine, obnovljen je i 1694. Time ne prestaje borba sa susjednim zemljama za ravnopravnost izvoza.

Hrvatski stališi 1696. godine pribjegavaju i represalijama dokazujući da se mogu oduprijeti komercijalnom pritisku austrijskih zemalja.

Sabor tada uvodi posebnu daću na trgovinu medom (**impositio mellis**), kojom je na svaku centu meda trebalo platiti 20 denara.“

Kada je Nikola Šubić Zrinski trebao nastupiti na dužnost kapetana Sigeta, napravljena je inventura u utvrđi Siget. Bilješka inventure sačinjena je 17. kolovoza 1561. godine u kojoj su, pored ostalog popisane i količine meda: „**Popis meda.** Nadalje, u kući ekonoma (**domus dispensatoris**) 3 pune zdjele meda, jedan je čist, kuhan (**coctus**), a dva nisu kuhani.“

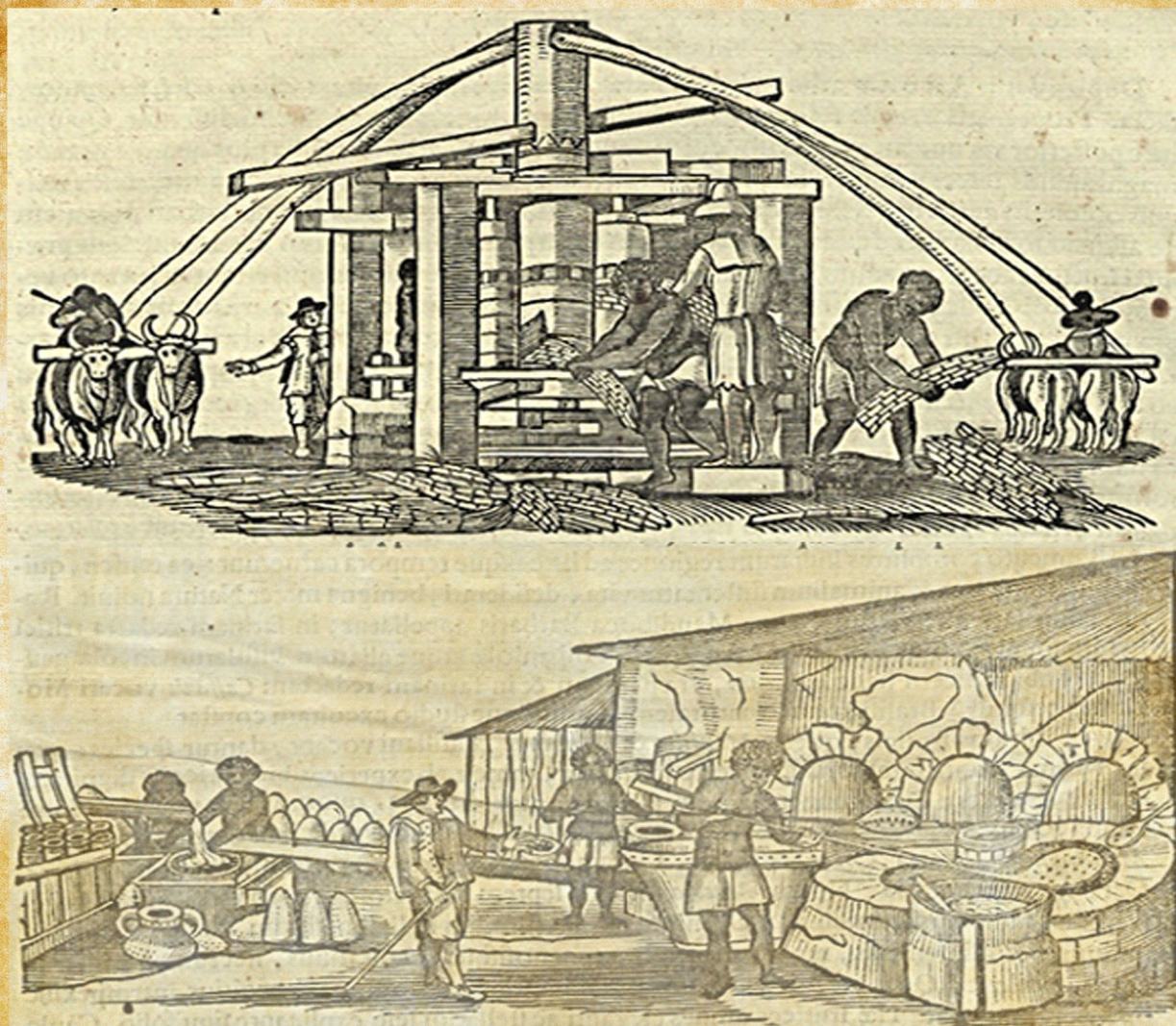
Proizvodnja Meda

Trščani šećer.

Omiljeni šećer bio je trščani šećer kojeg su još zvali i trščani med. Naziv mu govori o porijeklu tj. od čega je proizveden, a i na to da je u Europi zaslađivanje medom imalo dugu tradiciju. Šećer napravljen od šećerne trske (*Saccharum officinarum*) bio je poznat u 13., 14. i 15. stoljeću. Nikola VII. Zrinski bio je upoznat s načinom proizvodnje trščanog šećera. U knjizi iz njegove biblioteke *Historia naturalis Brasiliae*, u prvom dijelu *Medicina Brasiliensi*, u knjizi IV. *De facultatibus simplicium*, detaljno je opisan način proizvodnje trščanog šećera, a Pison spominje i alkoholni destilat od šećerne trske, *Cagassa* poznati liker od šećerne trske kojeg u Brazilu i danas zovu *Cachaça* s kojim se pravi poznati koktel *caipirinha*.

...

Trščani šećer su dovozili iz kolonija, najviše portugalski i nizozemski mornari, a kasnije i engleski. Šećer od šećerne repe pojavio se puno kasnije.

Slike: Proizvodnja trščanog šećera iz knjige Nikole VII. Zrinskog: *Historia naturalis Brasiliae*, autora Pisona.

„Potrebno je, u pravom trenutku i na pravom mjestu započeti s jahanjem vala koji nas može uništiti ili uzdignuti. Naša vlastita **frekvencija** mora biti dovoljno prepoznatljiva i snažna da se ne bi izgubila u titranju velikog plimnog vala. Zato, zbrojimo Fourierov red naših vlastitih frekvencija te ga snažno priključimo valu koji samo što nas nije zapljusnuo.“

(iz: Darko Varga: *Pristup strategiji održivog razvitka Općine Bilje*, 2000.)